

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Perinnebiotoopit Helmi- elinympäristöohjelmassa

Liina Salonen

Koordinaattori, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Taustaa: elinympäristöjen häviäminen

- Suomen lajien uhanalaisuus (2019)
  - 11,9 % uhanalaisia (arvioitu 22 500 lajia)
  - Suurimpana syynä elinympäristöjen väheneminen ja laadun heikkeneminen
- Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (2018): maamme luontotyypeistä noin puolet (48%) ovat uhanalaisia

Perinnebiotoopit: tärkeitä elinympäristöjä

- Suomen uhanalaisista lajeista 24%:n ensisijainen elinympäristö on perinnebiotooppi.
- Perinnebiotoopit ovat perinteisen karjatalouden myötä syntyneitä elinympäristöjä.
- Niittyjä, ketoja, kallioketoja, hakamaita, metsälaitumia, rantaniittyjä, nummia, lehdesniittyjä, suo- ja tulvaniittyjä.
- Lähes kaikki perinnebiotooppien luontotyypeistä ovat äärimmäisen uhanalaisia.

Perinnebiotooppien ahdinko

- Maatalouden muutoksen myötä perinnebiotooppien määrä on vähentynyt

Tuoretta heinäniittyä:

- 1860-luvulla 200 000 ha
  - 1960-luvulla 30 000 ha
  - nykyisin noin 2 700 ha
-
- Pahimmat uhat: umpeenkasvu, maankäytön muutokset, rehevöityminen

Miksi hoitaa perinnebiotooppeja?

- Perinnebiotoopit ovat lajirikkaimpia elinympäristöjä, neliometrillä jopa 30 - 40 kasvilajia.
- Paljon uhanalaisia lajeja.
- Maisemallisesti kauniita ja myös tärkeitä virkistyspaikkoja.
- Perinnebiotooppien hoidolla tuetaan myös paikallisia viljelijöitä.

Helmi- elinympäristöohjelma

- Tavoitteena vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa.
- Ympäristöministeriön käynnistämä 2020.

Helmin teemat:

- Suot
- Lintuvedet- ja kosteikot ranta-alueineen
- Perinnebiotoopit
- Metsäiset elinympäristöt, kuten lehdot ja paahdealueet
- Ranta ja vesiluonto, kuten hiekkarannat

Historiallinen panos luonnonsuojeluun

- Helmi-ohjelman tarkoitus jatkua vuoteen 2030 saakka.
- Vuonna 2020 Helmi-ohjelmaan 42 miljoonaa euroa.
- Ensimmäisenä vuonna panostetaan selvityksiin ja inventointeihin, painotus kuitenkin käytännön hoitotoimissa.
- Valtakunnallisesti palkattu ELY-keskuksiin ja Metsähallitukseen henkilöstöä.
- Myös kunnat voivat hakea tukea Kunta-Helmin kautta.

Perinnebiotoopit Helmi-ohjelmassa

- Suomessa on nykyisin laidunnuksen ja muun hoidon piirissä noin 30 000 hehtaaria perinnebiotooppeja (ympäristösopimuksessa).
- Helmi-ohjelman tavoitteena on kunnostaa vuoden 2023 loppuun mennessä 15 000 hehtaaria perinnebiotooppeja.
- ELY-keskukset ja Metsähallitus inventoivat arvokkaimmat perinnebiotoopit vuosina 2019–2021.

Perinnebiotooppien inventoinnit

- Hoito- ja kunnostuskohteet valitaan inventointien perusteella.
- Inventoinneissa selvitetään kohteen nykytilaa ja hoidon tarvetta (arvoluokitus P, M, V).
- VARELY:ssä inventointitarve on 3000-4000.
- Tänä vuonna inventoitu 1300 ha.
  - Konsulttityönä Satakunnassa Ahlman Group, Varsinais-Suomessa Maatalous- ja ympäristöneuvonta Eriika Lundström ja Firma Lotta Lindholm.
- ELY:n omana työnä: Hanna Hakamäki, Charlotta Berlin, Pipsa Kaunisto ja Liina Salonen, sekä virkatyönä Leena Lehtomaa.

Luontoarvoja selvitetään

- Uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien selvityksiä tänä vuonna mm:
  - pikkuapollo
  - isoapollo
  - lännenhanhikki
  - metsäomenapuu
  - tummaverkkoperhonen
  - lantakuoriaisselvitykset
  - sudenkorentojen direktiivilajit
  - mikroperhosia
- Lintuvesiteemassa selvitetty mm. linnustoa

Tavoitteena käytännön toimet

- Kansallisella tuella voidaan rahoittaa peruskunnostuksia ja hoitoa: asetus voimaan 1.12.2020 (voimassa 2025 asti).
- Tarve kansalliselle tuelle:
  - Uusi maatalouden ohjelmakausi aikaisintaan vuonna 2022 tai 2023? Uusia sopimuksia ei tehdä, vanhoja jatketaan vuosi kerrallaan
  - Kaikki kohteet eivät sovellu ympäristösopimukseen, esimerkiksi pienialaiset kedot

Kansallinen tuki

- Millaisia kohteita:
  - Perinnebiotooppiarvoja, vähintään kunnostettavissa oleva kohde.
  - Toimet parantavat perinnebiotooppien tilaa.
  - Luontoarvot riittävästi selvitetty.
  - Ei päällekkäisyyttä ympäristösopimuksen tai ETI-tuen kanssa.
- Peruskunnostus: esim. aitaamista, raivauksia, niittoa, ruovikon murskausta jne.

Kansallinen tuki

- Täydennyskunnostus mahdollista myös sopimuskohteilla mikäli ekologinen tila heikkenee hoidosta huolimatta ja tarvetta peruskunnostukselle on.
- Ensisijaisesti arvokkaimmat luontokohteet esim. YSA-alueet, Natura-alueet sekä korkeampaa arvoluokkaa olevat kohteet (M ja V).
- Tavoitteena hoidon jatkuminen peruskunnostuksen jälkeen ympäristösopimuksella.

Kansallinen tuki

- Tuen myöntäjänä ELY-keskukset, jatkuva haku
  - Inventoiduista kohteista ELY/MH tekee/hyväksyy hoitosuunnitelman (voi käyttää ympäristösopimussuunnitelman liitteenä)
  - Maanomistajan hakemus tai suostumus
  - Tukea tulee hakea ennen töiden aloittamista
  - Luonnonhoitoyrittäjille tarvetta!

Kunnostukset käynnistyvät: Kunta-Helmi

- Kunnilla mahdollisuus hakea rahoitusta Kunta-Helmin haun kautta
  - Varsinais-Suomen Helmikunnat, yhteishanke Valonian kanssa 2021-2022
  - Luonnonhoitokohteita yht. 35 kpl
  - Pääasiassa perinnebiotooppeja
  - Raisiossa Raisionlahti ja pienialaisia ketoja
  - Kaarina Järvelän kosteikko
  - Naantalissa ketokohteita
  - Paimiossa Juntolan niitty
  - Turun pienialaiset kalliokedot ja rantaniittyjen niitto ja murskaus Krottilanlahti, Katariinanlaakso ja Friskalanlahti
  - Salossa ketokohteita
  - Uusikaupunki Kankareenhaanketo ja Kasarminlahden kosteikot

PERINNEBIOTOOPIT HELMI-ELINYMPÄRISTÖOHJELMASSA

Liina Salonen

Helmi mediassa

- Pebi-inventoinneista lehtijuttuja paikallislehdissä ja Yle FST kävi kuvaamassa inventointeja
- Facebook-sivut: **Perinnemaisemien helmet**

Perinnemaisemien helmet

@perinnemaisemienhelmet · Yhteisö

Lähetä viesti

Etusivu Ryhmät Työpaikat Tapahtumat Lisää ▾

Tykkää

Tietoja

Näytä kaikki

KIINNITETTY JULKAISU

He pelastavat perinnemaisemaa - Eurajokisuisto on Satakunnassa poikkeus

YMPÄRISTÖ · 21.8.2020 KLO 05:00

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kunnostetaan yhdessä elinympäristöjemme helmet

liina.salonen@ely-keskus.fi